

Sygn. akt II Ca 253/12

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2013r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący- Sędzia SO Beata Stachowiak (spr.)

Sędziowie: Sędzia SO Anna Kuczyńska

Sędzia SO Patrycja Gruszczyńska-Michurska

Protokolant: Elżbieta Biała

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2013r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Sp. z o.o. z-siedzibą we W.

przy udziale E. K. i M. K.

o stwierdzenie zasiedzenia

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Oławie

z dnia 21 grudnia 2011 r.

sygn. akt INs 516/11

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Oławie do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ca 253/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 21.12.2011 r Sąd Rejonowy w Oławie oddalił wniosek (...) Sp. z o.o. przy udziale E. K. i M. K. o stwierdzenie zasiedzenia i zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania solidarnie kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawę rozstrzygnięcia Sadu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Uczestnicy postępowania od 2007 r. są właścicielami niezabudowanej nieruchomości gruntowej oznaczonej jako działka nr (...)położonej w C.na zasadach małżeńskiej wspólności ustawowej. Działki nr (...)powstały w 2009 r. w wyniku podziału działki nr (...). Właścicielem działki (...)od 1997 r. do 2007 r. był R. N., który nabył ją od Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C.. Działka nr (...)powstała w 1996 r. w wyniku podziału działki nr (...)na działki nr (...). Działka nr (...)powstała w 1994 r. w wyniku podziału działki nr (...)na działki nr (...). Działka nr (...)powstała w 1986 r. w wyniku połączenia działek nr (...). Działki te były własnością odpowiednio: małż. J.i E. S., małż. K.i Z. W.oraz małż. J.i S. W.od 1976 r. Po scaleniu, działka nr (...), w 1987 r., stała się własnością Skarbu Państwa w użytkowaniu

Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C.. Działki nr (...) zostały własnością ww. małżeństw w 1976 r. - wcześniej były one własnością Skarbu Państwa - Państwowego Funduszu Ziemi i powstały w 1976 r. z podziału działki (...). Działka nr (...) została zdana na własność Skarbu Państwa w dniu 30.12.1974 r. przez małż. J.i J. B., którzy stali się właścicielami działki (...) w 1974 r. w wyniku prowadzonej w C. wymiany gruntów. Przed wymianą działka nr (...) miała nr (...) i była własnością Skarbu Państwa we władaniu Państwowego Gospodarstwa Leśnego w K.. Taki stan własności istniał od założenia ewidencji gruntów w roku 1968. Na północno-wschodniej części działki nr (...) posadowiony jest gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 80 mm PN 1,6 MPa, na długości 53,63 m, natomiast na

północno -wschodniej części działki nr (...), znajduje się strefa ochronna tego gazociągu. Gazociąg został wybudowany w 1975 r. przez państwowe przedsiębiorstwo pod nazwą (...) Okręgowe Zakłady Gazownictwa i utrzymywany na w/ w nieruchomości przez przedsiębiorstwo państwowe a następnie jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą (...) powstałą z dniem 21.10.1996 r. w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną i wnioskodawcę, który jest właścicielem gazociągu od dnia 18.01.2008 r. Przedmiotowy gazociąg został wybudowany w oparciu o dokumentację projektową sporządzoną w 1973 r. przez Biuro (...). Gazociąg został przekazany do eksploatacji w grudniu 1975 r., a na majątek wnioskodawcy w 2008 r. Na podstawie powyższych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy uznał, iż w niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości posiadanie i korzystanie przez wnioskodawcę (i jego poprzednika prawnego) z gazociągu. Bezsprzeczne było, że gazociąg ułożony został pod powierzchnią gruntu, co czyni go niewidocznym. Bezsprzeczne było i to, że gazociąg ten jest urządzeniem trwałym. W ocenie wnioskodawcy trasa gazociągu oznaczona została trwałym i widocznym urządzeniem w postaci słupka znacznikowego. Istnienie tychże słupków zakwestionowali jednakże uczestnicy postępowania. Istnienie słupków znacznikowych jest jedynym trwałym widocznym elementem przebiegu gazociągu, który uzasadniałby żądanie stwierdzenia zasiedzenia. W toku całego postępowania wnioskodawca konsekwentnie wykazywał moment przekazania gazociągu do eksploatacji określając go na grudzień roku 1975. Nie wykazał jednak, kiedy trasa gazociągu oznaczona została słupkami znacznikowymi. W ocenie Sądu Rejonowego okoliczność ta ma podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy albowiem bieg zasiedzenia rozpoczyna się od momentu, gdy posiadacz służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. W sprawie niniejszej bieg zasiedzenia mógł się rozpocząć wyłącznie z chwilą posadowienia słupków znacznikowych, a daty ich posadowienia wnioskodawca nie wskazał. Brak ten uniemożliwił, więc Sądowi precyzyjne określenie momentu, od którego rozpoczął się bieg zasiedzenia. Skutkowało to tym, że Sąd uznał wniosek za nieuzasadniony i na podstawie art. 292 k.c. i 305⁴ k.c. postanowił jak na wstępie. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie 520 § 3 k.p.c.

Na powyższe rozstrzygnięcie apelację złożył wnioskodawca zaskarżając postanowienie w całości. Apelujący zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię, w szczególności przepisów art. 305¹ i 305⁴ k.c. oraz art. 292 k.c. i art. 172 k.c. Jak również art. 176 k.c. art. 328 k.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie wykazał kiedy trasa gazociągu została oznaczona słupkami znacznikowymi;
- niezgodność ustaleń faktycznych Sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności poprzez ustalenie, że uczestnicy postępowania kwestionowali istnienie słupków znacznikowych (oznaczających przebieg trasy gazociągu) a wnioskodawca nie udowodnił podstawy faktycznej swojego wniosku.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i stwierdzenie, że wnioskodawca (...) sp. z o.o. nabyła przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 2009 r. służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu polegającą na nieodpłatnym korzystaniu z części nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...), obręb nr (...) C., położonej w miejscowości C., Gmina C., powiat (...), województwo (...), dla której Sąd Rejonowy w Oławie Wydział V Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr KW (...), stanowiącej własność uczestników postępowania E. K. i M. K., w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania gazociągu wysokiego ciśnienia relacji D.-J. Dn 80 mm PN 6,4 MPa o długości 53,63 mb wraz ze strefą ochronną wynoszącą (...) (tj. eksploatacji, prawie dojścia i dojazdu do wskazanego gazociągu celem dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji oraz usuwania awarii lub wymiany urządzeń) posadowionego na tej nieruchomości

oraz o zasądzenie od uczestników postępowania solidarnie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, ewentualnie, na podstawie art. 386 k.p.c. uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił:

Położenie gazociągu jest od początku jego położenia sygnalizowane kilkoma elementami. Są to słupki znacznikowe, betonowe słupki wysokości ok. 0,5, metra wkopane nad gazociągiem, nie mają one bezpośredniego połączenia z gazociągiem oraz słupki pomiarowe, które służą do badania zagrożenie korozyjnego tego gazociągu i mają bezpośrednie połączenie przewodem z rura zakopaną w ziemi. Ich rozłożenie jest nieregularne i projektant określa gdzie mają być zlokalizowane tj. czy gęściej czy rzadziej. Niezależnie od tego, przy ważniejszych przekroczeniach przeszkód terenowych dróg, torów kolejowych bądź niektórych cieków wyprowadzony jest na zewnątrz sączek wężowy. Ma on połączenie z przestrzenią wokół gazociągów i służy do kontrolowania szczelności rury w miejscach rudno dostępnych. Na zewnątrz widoczny jest w postaci cienkiej rury wyprowadzonej na wysokości ok. 2 m. To są główne punkty wskazujące na lokalizację gazociągu. Obowiązek oznakowania gazociągu w ten sposób, reguluje to norma. Jest to niezbędne, by móc kontrolować szczelność gazociągu wzdłuż jego przebiegu słupkami pomiarowymi. Słupki znacznikowe są tak umiejscowione aby od jednego słupka widać było drugi słupek .

dowód: - zeznania świadka M. S. k.166 akt

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne dotyczące daty powstania gazociągu oraz przemian własnościowych po stronie poprzedników prawnych uczestników postępowania oraz podmiotów korzystających z gazociągu od 1975 r ., a które to ustalenia Sąd Okręgowy przyjął za swoje .

Skarżący natomiast zasadnie zarzucili błędne przyjęcie przez Sąd I instancji ,iż wnioskodawca nie wykazał od kiedy gazociąg został oznaczony w widoczny sposób . W pierwszej kolejności wskazać należy ,iż wbrew zarzutom apelacji uczestnicy postępowania już w odpowiedzi na wniosek podnieśli kwestie braku dowodów na okoliczność daty oznaczenia w sposób widoczny ,(a więc posadowienia słupków znacznikowych) przebiegu trasy gazociągu .Uszło natomiast uwadze Sądu I instancji, iż wnioskodawca w piśmie procesowym z dnia 14.11.2011 r. złożył wniosek o przesłuchanie M. S.- zastępcy dyrektora ds. technicznych w oddziale zakład (...) na okoliczność budowy i oddania do eksploatacji

gazociągu ,a także oznakowania jego przebiegu poprzez trwałe i widoczne słupki znacznikowe. Teza dowodowa została zatem przedstawione przejrzysto i dokładnie (art. 258 k.p.c.) .Dowód ten jednak został przez Sąd Rejonowy przeprowadzony w sposób niepełny . Skoro wnioskodawca przedstawił odpowiedni materiał dowodowy przed Sądem I instancji uzasadnione było przeprowadzenie postępowania dowodowego przez Sąd Odwoławczy w postaci uzupełniających zeznań świadka M. S.(art.382 k.p.c.).

Z zeznań świadka wynika ,iż przebieg gazociągu stanowiącego trwałe urządzenia jest widoczny na powierzchni gruntu .Od chwili jego wybudowania trasa gazociągu jest utrwalona za pomocą betonowych słupków znacznikowych o wysokości 0,5 m. wkopanych nad gazociągiem ,nie mających jednak bezpośredniego połączenia z gazociągiem oraz słupków pomiarowych, które służą do badania zagrożenia korozyjnego i mają bezpośrednie połączenie przewodem z rurą zakopaną w ziemi. Słupki znacznikowe są tak umiejscowione, aby od jednego słupka widać było drugi słupek .Zeznania świadka M. S. dały zatem podstawę do ustalenia ,iż od 1975 r. poprzednicy prawni wnioskodawcy oraz wnioskodawca korzystali z trwałego i widocznego urządzenia (art.292 k.c.) .Urządzenie w postaci gazociągu z

natury swej nie może być w całości widoczne na powierzchni gruntu, to jednak jego istnienie i przebieg widoczny jest poprzez istnienie odpowiednich słupków znacznikowych. Jak wynika z zeznania świadka słupki znacznikowe posadowione są na działce właśnie po to, aby uwidocznić przebieg podziemnego rurociągu i tym samym informować posiadaczy nieruchomości o istnieniu trwałego urządzenia. Zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu wymaga korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego w trwałego i widocznego urządzenia (art. 292 k.c.), będącego wynikiem świadomego, pozytywnego działania ludzkiego. Założenie trwałego i widocznego urządzenia, jak zasadnie podkreśla się w orzecznictwie, ma stanowić ostrzeżenie dla właściciela nieruchomości, że jeżeli dalej będzie tolerował taki sposób korzystanie z jego nieruchomości, to może dojść do jej obciążenia służebnością. Fakt, że właściciel nie korzysta przez długi czas z przysługującej mu ochrony negatoryjnej pozwala zatem przyjąć, że aprobuje istniejący stan faktyczny. Realizacja powyższej funkcji, co należy podkreślić, w świetle brzmienia art. 292 k.c. nie wymaga jednak, aby widoczne elementy trwałego urządzenia znajdowały się na nieruchomości mającej podlegać obciążeniu. Istotne jest bowiem to, czy te widoczne elementy stanowiły wystarczającą podstawę do ustalenia przez właściciela

elementy stanowiły wystarczającą podstawę do ustalenia przez właściciela nieruchomości zachodzenia stanu ingerencji w prawo własności poprzez posadowienie na jego nieruchomości urządzeń przesyłowych (art. 49 § 1 k.c.). Oznacza to zatem, że do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (art. 292 k.c. w zw. z art. 285 k.c.), a także służebności przesyłu (art. 292 k.c. w zw. z art. 305 k.c.) nie jest niezbędne by widoczne elementy trwałego urządzenia, będącego przedmiotem korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego, znajdowały się na nieruchomości, którą obciążyć ma ta służebność (por. Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, LEX nr 1050400). Dodać przy tym należy, iż skoro uczestnicy postępowania złożyli wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz wnioskodawcy to pośrednio przyznali, iż skarżący korzysta z trwałego i widocznego urządzenia. Reasumując powyższe rozważania stwierdzić należało, iż przedstawione przez wnioskodawcę dowody były wystarczające do ustalenia, iż zarówno wnioskodawca jak i jego poprzednicy prawni od 1975 r. korzystali z gazociągu, który jest urządzeniem trwałym i widocznym.

Oddalając wniosek o zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na podstawie błędnego przyjęcia, iż wnioskodawca nie wykazał, od kiedy przebieg gazociągu został w widoczny sposób oznakowany skutkowało nie rozpoznaniem przez Sąd I instancji istoty sprawy.

Sąd Rejonowy poza swoimi ustaleniami i osądem pozostawił dalsze fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. W szczególności Sąd I instancji nie wypowiedział się w kwestii istnienia po stronie wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych istnienia dobrej lub złej wiary przy korzystaniu z gazociągu, okresu potrzebnego do zasiedzenia służebności, podmiotu na rzecz którego ewentualnie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu nastąpiło przy uwzględnieniu przekształceń podmiotowych po stronie wnioskodawcy oraz zmian właścicielskich działki, na której gazociąg jest posadowiony.

Zachodziła zatem konieczność uchylecia zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 386§4 k.p.c. i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji winien poczynić szczegółowe ustalenia, co do istnienia dobrej lub złej wiary po stronie posiadacza gazociągu, terminu potrzebnego do zasiedzenia służebności przy uwzględnieniu zmian w zakresie prawa

własności działki, przez którą przebiega gazociąg. Nadto -w przypadku zaistnienia podstaw do stwierdzenia zasiedzenia Sąd Rejonowy orzeknie o zakresie służebności korzystając w miarę potrzeby w tym zakresie z opinii biegłego sądowego. Wobec powyższego na podstawie art. 386§4 k.p.c. orzeczono jak na wstępie, zaś na podstawie art. 108§2 k.p.c. pozostawiono Sądowi Rejonowemu rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.